

เทศน์เช้า วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันเป็นอย่างนั้นนะ เวลาเรื่องโลก เพราะเรื่องโลกนะ เวลามันบีบคั้น เวลานี้ไต่มา เพราะเวลาคนมาหาเรา เขาพูดให้ฟัง คืบหนึ่งๆ วันหนึ่งนอนไม่ถึง ๒ ชั่วโมง ต้องทำมาหากินตลอด ปากกัดตีนถีบตลอดนะ จะไม่มีเวลานอนเลย แล้วเวลาง่วงมากก็หาฟังเอา ฟังเพื่อพักผ่อน เพื่อพักผ่อนเห็นไหม เวลาโลกต้องการอย่างนั้น แสงหาอย่างนั้น มันเลยเป็นสภาวะแบบนั้นไป

เวลากษัตริย์ไปหาคณะสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกเลยว่าท่านเป็นคนที่ไม่มีความต้องการธรรมะข้อที่กระชับแล้วทำได้เลย นี่เวลาพระเจ้าอยู่ปาก็เหมือนกัน ไปหาคณะสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอคำแนะนำ ให้ตั้งจิตไป แล้วไปวิเคราะห์เอาในป่า ไปวิเคราะห์ไปเรื่อยเอาในป่า สิ่งนี้มันเป็นความเห็นของต่างๆ ความเห็นของจิตนิสัยของสัตว์โลก เห็นไหม คนที่ต้องการที่พึ่งอาศัย ต้องการความสุขความสบาย เข้าใจว่าอย่างนั้นก็มีความสุขความสบายส่วนหนึ่ง แต่คนที่อยากให้ออกไปจากนั้นมันก็ทำ เห็นไหม

อย่างเช่นพระเจ้าจะออกป่า ไปหาคณะสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน ว่าเป็นคนบวชเมื่อแก่ เป็นผู้ที่ไม่มีเวลา ให้เอาสั้นๆ ไร เอาสั้นๆ เห็นไหม ดูอย่างที่ว่าลูบผ้าขาว ลูบผ้าขาวๆ ให้ลูบผ้าขาว มันต้องเป็นประสบการณ์ของใจ ใจเรามันไม่ต้องการความรู้สิ่งที่เป็นเรื่องของโลกมากเกินไปหรอก ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัยนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัยได้ เราต้องอาศัยสิ่งนี้ไป ที่นี้เราใช้ชีวิต ไร ชีวิตของเราต้องอยู่ในโลก เราก็ต้องอาศัยปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย สิ่งนี้เราหา มัน แต่หาพออยู่อาศัยไป อย่าได้วิตกทุกข์ร้อนกับสิ่งนี้มากนัก พอเป็นไปๆ คนเราวิตกทุกข์ร้อนไปมันถึงเป็นไปตามสภาวะกรรม มันเป็นไปตามสภาวะแบบนั้น

แล้วถ้าเรามีเวลา เวลาเราพยายามจะภาวนา สุดท้ายเราต้องมาภาวนา เน้นย้ำภาวนา เพราะถึงที่สุดแล้วมันต้องมาที่ภาวนา เพราะการภาวนามันจะปลดเปลื้องเราออกไป ไร ปลดเปลื้อง

ออกไปจากความพบความเห็นสิ่งสถานะของเดิม สิ่งนี้เป็นของเดิมๆ นะ ชีวิตนี้เป็นของดั้งเดิม มันมีอยู่โดยธรรมชาติของมัน แล้วทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์กัน เห็นใหม่ เมื่อก่อนมนุษย์เราอยู่ถ้ามนุษย์เราเป็นมนุษย์สมัยหิน สมัยอะไร มันเป็นสถานะแบบนั้นมา นี่มันก็เป็นไป แล้วโลกนี้จะเจริญต่อไปขนาดไหน มันก็เจริญไป คุณ อย่างไฟดับหนหนึ่งๆ ในทางตะวันตก ไฟดับหนหนึ่งทำไมว่าทำให้ความเป็นอยู่มีความทุกข์มาก เพราะเราไปพึ่งพลังงานอันนั้น แล้วพลังงานอันนี้มันจะต้องหมดไป สิ่งที่มีหมดไป เป็นการทุกข์ร้อนว่าเราจะใช้อะไร มันก็จะมีสิ่งที่มาทดแทนตลอดไป

เราคิดกัน เห็นใหม่ เวลาเราต้องการทำคุณงามความดี เราอยากทำคุณงามความดี โลกนี้เราใช้พลังงาน เวลาเราใช้เครื่องยนต์ มันมีมลภาวะ แล้วเราว่าเราจะไม่อย่าให้มีมลภาวะ แล้วเราต้องใช้ใหม่? เราก็ต้องใช้ เราใช้สิ่งทีในโลกนี้มีอยู่ สิ่งนี้มีอยู่ แล้วเรามีความเข้าใจ ใช้แบบผู้ที่มีความเข้าใจอย่างหนึ่ง ใช้แบบคนที่ไม่มีมีความเข้าใจ ใช้แบบว่าเขาต้องการความสะดวกสบายของเขาอย่างหนึ่ง การใช้ชีวิตในโลกนี้ สิ่งนี้เป็นเรื่องของโลก มันไม่มีชีวิต มันเป็นสิ่งที่ว่าเกิดขึ้นมาตั้งอยู่ชั่วคราว แล้วก็แปรสภาพตามสถานะของมันไป เราเกิดมาเจอสถานะแบบไหน แล้วแต่บุญกรรมของเราจะเกิดมา

คนเราเกิดมามีความสุขในชีวิตก็มี คนเราเกิดมาปากกัดตีนถีบก็มี คนเราเกิดมาพอสมควรแก่ชีวิตก็มี ทำไมมันเป็นสถานะแบบนั้น หรือว่าคนทั้งโลกเป็นสถานะแบบนั้น แล้วแม้แต่ครอบครัวเดียวกัน เห็นใหม่ ในลูกของครอบครัวเดียวกัน ตั้งแต่คนหัวปี คนกลาง คนสุดท้ายนี้ การเกิดมาของแต่ละคนมันก็ไม่เหมือนกัน จังหวะชีวิต โอกาสไม่เหมือนกัน คนเกิดมาเป็นลูกหัวปีจะมีโชคมากเลย เพราะว่าพ่อแม่กำลังตื่นใจ พ่อแม่ไม่เคยมี พอมีลูกคนแรกนี้จะรักมาก แต่มีคนอื่นๆ ไป ความรัก รักเหมือนกัน แต่ไม่ตื่นตื่น ไม่คิดเหมือนกับคนแรก เห็นใหม่ ถ้าคนแรก พ่อแม่คนไหนก็เป็นคนนั้น เป็นสถานะแบบนั้นหมด เพราะมันเป็นเรื่องของหัวใจ มันเป็นเรื่องปัจเจกตั้ง

เวลาเขาเล่า เวลาเราอ่านหนังสือ เวลาเราศึกษา มันเป็นส่วนหนึ่ง แต่เวลามันเกิดขึ้นมากับเรา มันสะท้อนหัวใจ มันจะเป็นสถานะแบบนั้น จะเป็นอย่างนั้นหมดเลย แล้วก็รักลูกมาก แล้วพยายามจะสอนลูกให้เป็นคนดี พยายามให้เป็นคนดีนะ เพื่อสังคม เพื่อตัวเองด้วย เพื่อตัวเราด้วย เพื่อประสบความสำเร็จ

บางทีพ่อแม่ก็รักลูกจนที่ว่าไม่ให้ลูกเป็นอิสระ คิดตามความเห็นของตัวเอง ถ้าพ่อแม่เป็นประชาธิปไตย พ่อแม่ดีก็ดีไป มันก็อยู่ที่ว่ากรรมของแต่ละบุคคล เกิดมา มีดีไปสว่าง เกิดมาสว่างไปมืด แล้วแต่จริตนิสัย แล้วแต่สภาวะแวดล้อม แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ เห็นไหม คบมิตรดีที่สุดคือคบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชักให้คนคนนั้นเป็นคนดีได้ แล้วดี ดีจากภายใน ดีจากเรื่องเจตนาละ เรื่องความคิด ความดำริ ความคิดของใจ นี่เรื่องเจตนา

เราทำบุญกุศล คนที่ทำบุญกุศล เห็นไหม ถ้าเกิดว่าเราพึ่งอาศัยสิ่งนี้ ถ้าเจตนาเรา เราซาบซึ่งมาก บุญกุศลจะเข้าถึงหัวใจมาก ถ้าเจตนาของเราไม่ซาบซึ่ง มันจะไม่เข้าถึงมาก เนื้อนาบุญส่วนหนึ่ง ความเป็นหัวใจที่เราเจตนาส่วนหนึ่ง แต่ปฏิบัติยาก การให้ ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ความซาบซึ่ง ความซึ่งของใจ ใจมันจะเป็นสภาวะแบบนั้น

เพราะเราเคยอยู่กับครูบาอาจารย์มา คนมา คนที่ไม่เชื่อมาก็มาต่อว่าต่อขานนะ คนที่เขาเชื่อของเขานะ แม้แต่กระโถน ท่านทำความสะอาดของท่าน เขาสามารถยกกระโถนนั้นดื่มกินได้เลยนะ นี่เราเห็นมากับตาเลย เวลาเขาศรัทธา เขาศรัทธาขนาดนั้น เห็นไหม นี่เรื่องของหัวใจ ถ้าหัวใจศรัทธา หัวใจพอเป็นไป มันจะเปิดเรื่องของใจ

คนที่ตื่นนอน คนมีโอกาส คนที่ตื่นนอน ตื่นนอนคือเปิดหัวใจ ถ้าเปิดหัวใจ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมเทศนา เวลาญาติโยมเขาบอก เหมือนกับเปิดของคว่ำไว้ให้หายใจขึ้นมา ของที่เราคว่ำไว้ มันจะรับอะไรสิ่งใดไม่ได้หรอก ถ้าเราหายใจขึ้นมา เราจะรับสิ่งใดได้ ฝนตกมาภาชนะนั้นมันก็จะได้ หัวใจถ้าเราเปิดขึ้นมา มันจะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์กับมัน

สิ่งที่เป็นประโยชน์กับหัวใจ ถึงที่สุดแล้วนะ เวลาคนเราเป็นไข้ เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราอยากให้เราหายนะ คนเราต้องการสุขภาพที่แข็งแรง ต้องการร่างกายที่แข็งแรง ต้องการไม่ให้มันเจ็บไข้ได้ป่วย ให้ชีวิตนี้อยู่ได้ด้วยคุณสมบัติของร่างกาย หัวใจก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจแข็งแรงขึ้นมา ถ้าทำสัมมาสมาธิ นี่ยืนได้ มีความแข็งแรง เห็นไหม

ในพระไตรปิฎกบอกไว้ ถ้าใครทำความสงบของใจได้ เหมือนมีบ้านหลังหนึ่ง เราสร้างบ้านหลังหนึ่งไว้เป็นที่พึ่งพาอาศัย นี่เราก็สร้างหลักของใจ ถ้าเราสร้างหลักของใจได้ ใจเราจะมีที่พึ่งอาศัย ใจเราจะมีหลักมีเกณฑ์ของเรา เห็นไหม

ที่ฟังที่อาศัย คนเราสดชื่น คนเรามีความสุขขึ้นมา คนเราจะทำงานอย่างไรก็ได้ คนเรา หิวกระหาย เห็นใหม่ เวลาทางโลกนะ หิวกระหาย ขอให้มีการดำรงชีวิตเท่านั้น แต่ถ้าเรามีฐานะ ขึ้นมา เราจะเลือกแล้ว อาหารไหนที่เป็นพิษ อาหารไหนไม่เป็นพิษ เราจะเลือกของเรา หัวใจก็ เหมือนกัน ถ้ามันมีบ้านของมัน มันมีที่อาศัยของมัน มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา นี่เอกภคตารมณ จิตนี้ตั้ง มัน จิตนี้ควรแก่การงาน งานในการรู้กันใจ

แต่ก่อน งานในการดำรงชีวิต อยากสิ่งใด คิดสิ่งใดก็คิดตามอำนาจของมัน คิดตามอำนาจ คิดแสวงหา เราอยากได้สิ่งใดๆ เราก็คิดอยากได้สิ่งนั้น อยากได้สิ่งนั้น แต่เวลาจิตมันสงบขึ้นมา สิ่งนั้นทำให้ใจฟุ้งซ่าน สิ่งที่เราจะเกิดปัญญาขึ้นมา คือเกิดขึ้นมาย้อนกลับเข้าไปในกระแสใจ ย้อนกลับเข้าไปในหัวใจที่มันยึดติดยึดมั่นใจ

ความคิดเกาะเกี่ยวข้างนอกส่วนหนึ่ง แต่ความยึดมั่นถือมั่นของใจที่มันยึดมั่นถือมั่นตัวมันเองแล้วเกาะเกี่ยวกับสิ่งภายนอก อันนั้นนะมันจะเกิดปัญญาใคร่ครวญเข้ามา มันลึกกลับมาก เพราะมันเป็นตัวเรา คุณิ อย่างที่ว่าเขาทำลายเรา คนเราเวลาเขาทำลายตัวเอง เขากินยา ยานี้เข้าไปทำลาย ให้เขาเสียชีวิตไป นั่นเป็นการฆ่าตัวตาย แต่ถ้าเวลาเราจะใช้ปัญญาขึ้นมา เราฆ่ากิเลสตาย ถ้าฆ่ากิเลสตาย มันก็เข้าไปทำลายในเรื่องของหัวใจเหมือนกัน

ความยึดมั่นถือมั่นของใจมันเกาะเกี่ยวไปกับสิ่งข้างนอก สิ่งนี้มันยึดตัวมันเองก่อน ความไม่รู้ เห็นใหม่ พลังงานตัวนี้แปลกมาก เพราะอวิชชาคือตัวพลังงาน แต่มันเป็นพลังงาน มันไม่รู้ตัวมันเอง มันก็เหมือนกับพลังงานทั่วไปมันเผาผลาญตัวมันเอง มันเผาผลาญทุกอย่างเพื่อให้เกิดพลังงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับมัน แต่ถ้ามันเป็นวิชาขึ้นมา พลังงานนี้มันจะเผาผลาญขึ้นมา มันรู้ด้วยว่าสิ่งที่เผาผลาญเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ ถ้าเป็นโทษ มันก็เป็นเรื่องความคิดของมัน ความพอใจของมัน

ถ้าเป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ พลังงานที่เป็นประโยชน์มันเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคขึ้นมา มันจะเริ่มย้อนกลับเข้ามา สิ่งต่างๆ ที่เกาะเกี่ยวมันยึดไม่ได้ มันเป็นอนิจจัง แล้วตัวมันเอง ตัวความคิดก็เป็นอนิจจัง ถึงตัวความคิดที่เกิดขึ้นก็เป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจังนี้มันเป็นเรื่องของกิเลส กิเลสเกิดอยู่ในใจ เกิดดับนี้เป็นอนิจจัง แต่ตัวใจไม่เป็นอนิจจัง ตัวใจไม่เคยตาย ใจนี้เกิดตายๆ ในสถานะต่างๆ เกิดตายมาตลอด สิ่งที่เกิดตายตัวนี้มันมีอยู่ มันถึงเข้ากับสิ่งที่ว่า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ที่ว่าเป็นนิพพานเที่ยงใจ

สิ่งที่เที่ยงคือมันมีอยู่ เที่ยงภาษามัน เที่ยงคือว่ามันมีของมันสภาวะแบบนั้น แต่ไม่ได้เที่ยงแบบเราคิด ถ้าเรามีกิเลส คำว่า “เที่ยง” คือมันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่เป็นภวสวะ สิ่งที่มีอยู่คือฐาน ถ้ามีฐานมีที่กระทบ สิ่งนั้นเป็นที่กระทบออกไป ยึดออกไปทั้งหมดเลย นี่วิชาจะเกิดสภาวะแบบนี้ ย้อนกลับเข้ามาไง นี่สิ่งที่ป็นย้อนกลับเข้ามา ถึงเป็นมรรค มรรคญาณจะเกิดขึ้นจากในหัวใจของเรา ต้องทำความสงบของใจ เกิดจากเจตนาที่แหละ เจตนาขึ้นมามันจะละเอียดขึ้นไปนะ

เจตนาเรื่องหยาบๆ ก็อยากสร้างโลก อยากสร้างความสำเร็จความสำเร็จของชีวิต นั้นเจตนาของเรา แต่ประสบความสำเร็จชีวิตขนาดไหนมันก็ว่าเหว้ มันก็หงอยเหงานะ คนเราว่าเหว้ คนเราหงอยเหงานะ คนเราไม่มีหลักใจ ไม่มีที่พึ่ง สิ่งนั้นเป็นเครื่องอาศัย สิ่งที่เป็นเครื่องอาศัยนี้พึ่งไม่ได้ อาศัยชั่วคราวเท่านั้น พึ่งพาอาศัยกัน

โลกเขว่ากันนะ เงินเป็นพระเจ้า เงินนี้สามารถบันดาลได้ทุกอย่างเลย เป็นพระเจ้า แต่เงินซื้อใจของคนไม่ได้หรอก คนบางคนเขามีศักดิ์ศรีของเขา เงินซื้อไม่ได้ แล้วเงินก็ซื้อมรรคผลนิพพานไม่ได้ เงินก็ซื้อความสงบของใจไม่ได้ มันเป็นอามิสใจ เวลาเราปรารถนาเงิน ตัวเลขของเงินขนาดไหน แล้วเราสมความปรารถนานะ มันเป็นอามิสใจ อามิสคือว่าสิ่งนั้นเป็นเครื่องทำให้เกิดความสุข อามิสอันนั้นเป็นชั่วคราว สิ่งที่เป็นอามิสมันต้องตอบสนองกัน สิ่งที่ต้องตอบสนองกันเราก็ต้องแสวงหา

ตอนแสวงหาที่มันทุกข์ยาก ตอนแสวงหาที่การกระทำ เราไม่เห็นว่าเป็นความทุกข์หรือ เพราะมันมีความต้องการ สิ่งที่มีความต้องการ มันปิดไว้ กิเลสมันปิดไว้ ถึงสิ่งนั้นเป็นเครื่องที่ว่ามันเป็นที่พึ่งที่อาศัยไม่ได้จริง สิ่งที่เป็นที่พึ่งอาศัยได้จริง เห็นไหม ความคิดของเรามันก็เกาะเกี่ยวสิ่งนั้น ทำลายมัน ใช้ปัญญาเข้ามา ทำลายที่ว่ามันยึดมันถือมันสิ่งใด ให้ทำลายมัน ให้มันปล่อยวาง

การว่าปล่อยวางนะ คนเราไม่เชื่อว่าเราไม่สนใจโลก เราไม่สนใจกับปัจจัย ๔ เราก็ทำตามหน้าที่ของเรา ของของเราคือของของเรา เวลากรรมมันเกิดขึ้นมากับเรา ความทุกข์ทำไมเราผลักไป เราปฏิเสธมันไม่ได้ละ ในเมื่อปฏิเสธไม่ได้ก็คือมันมีอยู่ นี่ก็เหมือนกัน ปัจจัย ๔ มันก็มีอยู่ เพียงแต่เราไม่ไปยึดมันด้วยต้นหาความทะยานอยาก เราก็บริหารมันไป เพราะมันมีกับเราเป็นสมบัติกับเรา เราก็บริหารของเราไป

แล้วบริหาร เห็นใหม่ ในแง่บวกบริหารเป็นความดี เงิน ถ้าเป็นโทษ ให้เด็กมันใช้สิ มันใช้ตามประสามันสุรุษสุร่าย แล้วจะเสียนิสัย เสียต่างๆ เงินทำให้คนเสียก็ได้ เงินทำให้คนเป็นคนดีก็ได้ เงินนี้มันเป็นกลาง มันจะดีหรือไม่ดี มันอยู่ที่ใจของคน ใจของคนที่ยายมาศึกษาเข้ามาในธรรมะเป็นอย่างนี้

เงินมันไม่มีชีวิตหรอก มันสอนคนไม่ได้ แต่ธรรมะนี่สอนใจเขาได้ ธรรมะ เวลาจิตมันกระทบ เวลามันทุกข์ขึ้นมา มันกระทบ มันรู้ตัวมันเอง นี่มันเป็นสภาวะธรรมที่เกิดขึ้น แล้วเราสนใจใหม่ เราใคร่ครวญใหม่ เราจับต้องสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์กับเราไหม นี่มันมีอยู่ตลอดเวลา ธรรมะนี้มีอยู่ตลอด เวลาเพียงแต่มันละเอียดเกินไปจนเราไม่สามารถแยกแยะได้ ไม่สามารถจับต้องสิ่งนี้เป็นประโยชน์ได้ เราถึงอาศัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

ท่านตั้งขึ้นมา บัญญัติขึ้นมา เห็นใหม่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นนามธรรมทั้งหมดนะ รูป เวลาคิดขึ้นมาเป็นความรู้สึก เป็นรูปเลย รูปความรู้สึกขึ้นมา เวทนา คือความพอใจและไม่พอใจ สัญญา นี่บัญญัติขึ้นมา สัญญาคือความจำได้หมายรู้ สังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง วิญญาณ คือรับรู้ สิ่งนี้มันเกิดดับๆ แล้วถ้าไม่มีบัญญัติขึ้นมา เราจะสื่อความหมายกันได้อย่างไร ถ้าเรามีขึ้นมา เราสื่อขึ้นมา เราจะสื่อกันไม่ได้ สิ่งนี้คือสิ่งที่เราย้อนกลับเข้ามา

จากดวงใจดวงหนึ่งนะ ดวงใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดวงใจของครูบาอาจารย์ แล้วขึ้นมาะ สิ่งนี้ขึ้นมา ธรรมะเป็นของจิตสนิท เป็นสิ่งที่ว่าเหมือนอาหารที่ไม่เป็นพิษเลย เป็นสิ่งที่ประโยชน์กับร่างกายทั้งหมด เป็นประโยชน์กับหัวใจทั้งหมด สิ่งที่เป็นเรื่องของโลก เห็นใหม่ อภิญญา เรื่องความเห็นเรื่องสิ่งต่างๆ นั่นนะ สิ่งนี้ให้ความพอใจ ถ้าเห็นสิ่งใดพอใจสิ่งใด มันจะพอใจ มันจะเป็นไปได้ สิ่งที่อยู่ต่างๆ ความรู้นั้นเป็นอนิจจังทั้งหมดเลย มันเป็นอนิจจังเพราะอะไร เพราะจิตตัวนี้มันเกิดดับตลอดไป แต่ถ้าเราทำความสงบเข้าไปทั้งหมด แล้วถึงตัวมัน สิ่งนั้นจะไม่เป็นตัวอนิจจัง มันจะเกิดไป เห็นใหม่

พระอนุรุธะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน นี่นั่งพูดอยู่ จนพระถามว่า “ปัจจุบันนี้พระพุทธเจ้าไม่ใช่ปรินิพพานไปแล้วหรือ”

“ไม่ ตอนนี้อยู่สมาบัติอยู่ อากาสนัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ”

หมุนขึ้นไป จิต เห็นไหม มันเป็น ของมันมันมีอยู่ ขอให้จิตเราสะอาดเถิด สิ่งที่จะสะอาดขึ้นมาแล้ว สิ่งนั้นมันจะอยู่กับเราตลอดไป ถ้าจิตของเราเป็นกิเลส มีต้นหากความทะยานอยาก มันขับไล่กัน มันขบกัน พอมันขบกัน สิ่งนั้นอนิจจังทั้งหมดเลย ถึงว่าสิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เราพอใจ มันจะไม่เป็นประโยชน์กับเรา แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา เรายังรักษากิเลส เราทำลายกิเลส ออกไป สิ่งต่างๆ จะเป็นประโยชน์หมดเลย แล้วเป็นประโยชน์ เห็นไหม สิ่งนี้มีอยู่

หลวงปู่มั่น เวลาปฏิบัติขึ้นมา สงสัยสิ่งใด ทำจิตเข้าไปในสมาธิ แล้วพระอรหันต์สมัย พุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสั่งสอนในสมาธินั้นนะ ในสมาธินั้น เห็นไหม สิ่งนั้นถึงมีอยู่ไฉน ความสุขอันนี้มีอยู่ เราไม่ต้องห่วงหรือกลัวความว่างเปล่าอย่างจนไม่มีอะไรเลย แล้วอะไรเป็นความสุข

วิมุตติสุข สุขที่เหนือโลก โลกนี้ไม่มี แล้วเรามีคนเดียวหัวใจ มันจะแปลกประหลาดมหัศจรรย์ขนาดไหน นี่ถึงไม่ต้องไปวิตกกังวล เราทำใจของเราเข้ามาให้ได้ อยู่ที่เจตนา ทำบุญก็เป็นบุญ เจตนามากก็ได้มาก เจตนาน้อยก็ได้น้อย เจตนาเรื่องของบุญกุศลก็เครื่องอาศัย เห็นไหม ขับไล่ไปในวิญญู เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราทำไม่ได้ มันก็เป็นอำนาจวาสนาเป็นบารมี สะสมบารมีต่อไป ถ้าเราได้สร้างฐานไว้ ต่อไปเราได้ทำมากขึ้น เพราะเราได้สะสมสิ่งนี้เข้าไปในหัวใจ มันตกผลึกในหัวใจไม่ไปไหน คุณงามความดีตกผลึกใจหัวใจ ไม่ไปไหนเด็ดขาด มันจับลงที่ใจใจดวงไหนเป็นคนกระทำ ใจดวงนั้นจะเป็นคนรับรู้ ใจดวงนั้นจะรับสิ่งนั้น แล้วตกผลึกไป ถ้ามันยังทำไม่ได้ผล ตกผลึกไปก็เป็นอำนาจวาสนาบารมี แล้วมันจะถึงที่สุด มันจะทำของมันได้ ถ้าเราทำของเราได้

เราเป็นคนลืมนตา เราเป็นคนตื่นนอน เราพยายามชวนขวยหาสมบัติให้ใจของเรา แล้วเราจะประสบความสุขของเราตลอดไป เอวัง